

DBUS – Društvo baletnih umetnikov Slovenije  
Župančičeva 1  
1000 Ljubljana



Župančičeva 1  
1000 Ljubljana  
Tel. 040 465160  
e-mail: [dbus.dbus@gmail.com](mailto:dbus.dbus@gmail.com)

Datum: 12. september 2012

Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport RS  
Spoštovani gospod  
Dr. Žiga Turk, minister  
Masarykova cesta 16  
1000 Ljubljana

**ZADEVA: STATUS BALETNIH PLESALCEV V RS – PROŠNJA IN POZIV ZA  
PONOVRNO AKTUALIZIRANJE PRI ISKANJU REŠITEV V OSNUTKU NOVEGA  
PREDLOGA ZA POKOJNINSKO REFORMO**

Spoštovani gospod minister, dr. Žiga Turk!

Krovna organizacija s področja baletne umetnosti v Republiki Sloveniji, Društvo baletnih umetnikov Slovenije (v nadaljevanju DBUS), je v sodelovanju z bivšim Ministrstvom za kulturo RS (danes Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport RS), v aktualnih trenutkih, povezanih s pokojninsko reformo, ki jo predlagala že predhodna vlada RS, aktivno delovalo na urejanju statusa baletnih umetnikov v Republiki Sloveniji. Pred osamosvojitvijo Slovenije, pa vse do leta 2001, so bili baletni umetniki upravičeni do posebnih pogojev upokojevanja, takrat t.i. beneficirane delovne dobe, pri kateri je štelo eno leto dela za osemnajst mesecev delovne dobe.

Spremembe pokojninske zakonodaje leta 2001, pri oblikovanju katere DBUS žal ni sodelovalo, so pogojevale današnji, nič kaj rožnati situaciji v slovenski baletni umetnosti. Zmanjšanje priznane delovne dobe za leto aktivnega dela iz osemnajst na petnajst mesecev, je povsem porušilo do tedaj utečen pretok mladih slovenskih baletnih plesalcev v oba baletna ansambla, ki delujeta v okviru javnih zavodov, SNG Opera in balet Ljubljana in SNG Maribor. Baletni plesalci danes v ansamblih ostajajo dlje, zaradi omejenosti delovnih mest pa mladi ne dobijo zaposlitve. Posledično se je povprečna starost v baletnih ansamblih močno dvignila, zanimanje za baletno šolanje (opazno pri vpisu na srednjo stopnjo) je začelo upadati, v ansamblih je vse manj kvalitetnega slovenskega mladega kadra, zaradi česar je ogrožena slovenska baletna umetnost, ki bi morala temeljiti v prvi vrsti na lastnih kadrih. Aktivnih baletnih plesalcev je v Sloveniji okoli 70, med njimi precej tujcev. Že same smešno majhne

številke govorijo o tem, da je biti baletni plesalec »božje« poslanstvo, ki ga poseduje malokdo!

Izjemno specifično poklica Baletni umetnik ni mogoče primerjati z nobenim drugim poklicem. Dovolite mi, da nekaj malega dejstev za lažje razumevanje problematike, predvsem pa razlik z drugimi, le na videz podobnimi dejavnostmi, navedem v nadaljevanju:

**STROKOVNE UTEMELJITVE ZAKAJ JE POKLIC BALETNEGA PLESALCA TAKO POSEBEN, DA BI BALETNI PLESALCI MORALI BITI UPRAVIČENI DO POSEBNIH PRIVILEGIJEV V POKOJNINSKI ZAKONODAJI?**

**Balet in sodobni ples:**

Ples je izredno širok pojem, ki združuje ogromno različnih plesnih zvrsti. Res da gre vselej za ples, vendar pa se tudi plesni žanri razlikujejo med seboj. Brez dvoma lahko označimo za najbolj zahtevno zvrst plesne umetnosti klasično baletno umetnost, ki izmed vseh nosi najstrožja in najbolj natančna pravila izvajanja posameznih baletnih elementov, ob tem pa je zavita še v povsem jasne vsesplošno veljavne visoke standarde glede psihofizičnih zahtev, fizičnega izgleda in fizične zmogljivosti baletnega plesalca. Šolanje klasičnega baletnega plesalca poteka dolga leta, za doseg vseh kriterijev pa je potrebno večletno sistematsko preoblikovanje fizičnih zmogljivosti baletnega plesalca in strokoven razvoj in razvijane njegovega prirojenega talenta, brez katerega so rezultati nemogoči.

Mnogokrat se klasični balet skuša primerjati s sodobnim plesom. Pa vendar, ob vsem spoštovanju do sodobnega plesa, razlik ne moremo spregledati. Prvo dejstvo je, da sodobni ples zajema tako širok pojem, ki ponuja izredno široko paleto različnih gibalno tehničnih možnosti, da ga praktično lahko pleše vsakdo. Sodobni ples je za razliko od klasičnega baleta v fazi permanentnega raziskovanja. Če je fizični izgled klasičnega baletnega plesalca omejen na vitko telo, pa plesalca sodobnega plesa takšna omejitev ne zadeva. Zgovoren primer smo lahko videli tudi na letošnji Prešernovi proslavi. Plesalka močnejše postave nas ni motila, saj je šlo za sodobni ples in ne za klasični balet. Lahko bi govorili tudi o številnih drugih razlikah, vendar naj naštejemo le najbolj vidne. Pri klasičnem baletnem plesalcu so nujne pravilne oblike kolen, dolg vrat, po standardih izoblikovane roke in stopala, gibljivost sklepov in tetiv, natančno določeno klasično koreografsko zapuščino, katere izvajanje pripada samo posebej izšolanim in tistim, ki imajo poleg tega še podarjene vse natančno določene fizične sposobnosti. In še bi lahko našteval. Sodobnega plesalca tovrstne omejitve ne zadevajo, drugačnost je pri sodobnem plesu zanimiva in dobrodošla. Ni na odmet če omenim tudi, da sodobni ples ponuja izražanje na področju plesa tudi tistim, ki se zaradi omenjenih fizičnih omejitev, ki jih določa baletna umetnost, z njo ne morejo ukvarjati. Še enkrat ponavljam z vsem spoštovanjem do sodobnega plesa: imamo sodobni ples in imamo klasični balet! Short cuti, oziroma bližnjice, so pri sodobnem plesu normalna stvar in je pot do nastopanja vprašanje leta ali dveh. Pri baletu bližnjice enostavno ne obstajajo in do odra vodi izjemno dolga, naporna in strma pot.

### **Balet je resda od daleč mogoče enačiti z vrhunskim športom, a razlike so velike.**

Večkrat slišimo, da je balet enak vrhunskemu športu. Verjamem, da se bo sleherni baletni plesalec strinjal z zakonom, ki bo določal delo nekje do 60. leta starosti, v kolikor bodo zanj veljala pravila enake ekonomske sigurnosti kot za profesionalne športnike. Pa npr. primerjajmo baletne plesalce z nogometaši, igralci tenisa ali golfa, vozniki formule 1, umetnostnimi drsalci... Iz vsakega od naštetih športov lahko potegnemo smernice, ki nakazujejo na podobnost, pa naj gre za vzdržljivost, tehnično usposobljenost, koncentracijo, ogroženost od poškodb, odgovornost in natančnost ali kot npr. pri umetnostnih drsalcih, za večino umetniškega izraza. Kljub naštetemu baletni plesalec za svoje delo dobiva bore nizko plačo, akterji omenjenih športov pa za letne pogodbe ali nagrade za posamezno tekmovanje prejema plačila ali sponzorska sredstva v višini več deset ali sto tisoč evrov, nekateri celo milijone evrov. Če bi našli podoben način za plačevanje baletnih plesalcev, bi po končani plesni karieri vsakdo od njih verjetno imel dovolj prihranjenega denarja, da bi z njim solidno živel do upokojitve, si ob tem plačeval še zdravstveno in pokojninsko zavarovanje. Da o rezultatih dela, ki bi jih najverjetneje sprožila tovrstna stimulacija sploh ne govorimo.

### **Zakaj je ob delu študij za baletnega plesalca praktično nemogoč. Dejstvo: od obsega dela baletnih plesalcev je odvisna produktivnost baletnega ansambla:**

Predstavlajte si, da s krajšimi postanki aktivno tečete od 10. do 14. ure, ob tem uporabljate okoli 500 različnih načinov teka pri katerih morate pravilno, samo na določen način in nič drugače med seboj uskladiti čisto vse dele telesa. Bi bili utrujeni ali ne? Pa vendar bi vam za počitek pripadale slabe 4 ure odmora, v katerega so vključeni tudi preoblačenje in tuširanje po dopoldanskem teku, pot do doma, pripravo kosila, pa spet prihod na prizorišče popoldanskega teka in pripravo nanj. Ste se res spočili? Pa vendar morate po 18 uri zopet teči dobri dve do tri ure ali celo več. Boste po takem dnevu res komaj čakali, da sedete za učbenik ali se morda udeležite večernega izrednega študija ob delu? Ne verjamem. Najverjetneje boste na pol mrtvi padli v posteljo, saj vas jutri, pa pojutrišnjem in potem spet in znova čaka enak dan! Pa vendar morate sem ter tja preznojeno delovno obleko oprati, zašiti obutev, se tako ali drugače pripraviti na delo, da ne zaobidem psihičnih priprav in stresov nastopanja .... Koliko časa ostane za vas, za vaše privatne aktivnosti in potrebe? Več besed je odveč.

Poglavitni problem baletnih plesalcev pa ostaja v tem, da leta aktivnega dela zdravstveno v precejšnji meri prizadenejo njegovo telo, ga iztrošijo in poškodujejo, zaradi česar bi bilo povsem nesocialno zahtevati, da se po relativno kratki profesionalni karieri preusmerijo v druge poklice.

**Aktivno in kontinuirano delovanje ter sodelovanje stroke, Ministrstva za kulturo in Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve na ureditvi statusa baletnih plesalcev v RS v preteklih letih, je obrodilo najvidnejši rezultat v zadnjem obravnavanem predlogu sprememb ZUJIK-a 2. Predlog 55.a člena se je glasil:**

*(poklicna pokojnina baletnih plesalcev)*

*Za pravice in obveznosti iz pokojninskega zavarovanja veljajo predpisi, ki urejajo pokojninsko in invalidsko zavarovanje kolikor ta zakon ne določa drugače.*

*Baletni plesalec, ki je bil vključen v poklicno zavarovanje iz naslova zaposlitve na delovnem mestu baletnega plesalca, se za izpolnitev pogojev za pridobitev pravice do predčasne*

*pokojnine ali starostne pokojnine iz obveznega zavarovanja, k dejanski zavarovalni dobi doda polovica, v kateri je bil vključen v poklicno zavarovanje.*

*Stopnja, po kateri se obračuna in plača prispevek za poklicno zavarovanje, se določi s kolektivno pogodbo, vendar znaša najmanj toliko, kot jo določa zakon, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje.«*

**Po našem mnenju je ureditev statusa baletnih plesalcev v RS nujna, v kolikor želimo ohraniti in tudi v bodoče graditi baletno umetnost na temeljih, ki so jih skozi sto letno zgodovino Slovenskega baleta gradili številni vrhunski domači baletni umetniki.**

**V imenu Slovenske baletne umetnosti Vas vljudno naprošamo in pozivamo, da zavzamete stališče do posebnih pogojev upokojevanja baletnih plesalcev v RS in omogočite ponoven pristop k urejanju statusa baletnih plesalcev v RS.**

V prilogi pismu Vam pošiljamo nekaj spisov dosedanjih aktivnosti, ki pripomorejo k razumevanju problema!

Vnaprej se Vam zahvaljujemo za razumevanje in Vas lepo pozdravljamo!

Za DBUS,  
Tomaž Rode, predsednik

Naslovljeno:

- Dr. Žiga Turk, minister MIZKŠ
- Mag. Andrej Vizjak, minister MDDS

V vednost:

- Biserka Močnik, sekretarka – vodja sektorja za umetnost na MIZKŠ

DBUS – Društvo baletnih umetnikov Slovenije  
Župančičeva 1  
1000 Ljubljana



Župančičeva 1  
1000 Ljubljana  
Tel. 040 465160  
e-mail: [dbus.dbus@gmail.com](mailto:dbus.dbus@gmail.com)

Datum: 12. september 2012

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve RS  
Spoštovani gospod  
Mag. Andrej Vizjak, minister  
Kotnikova 28  
1000 Ljubljana

**ZADEVA: STATUS BALETNIH PLESALCEV V RS – PROŠNJA IN POZIV ZA  
PONOVRNO AKTUALIZIRANJE PRI ISKANJU REŠITEV V OSNUTKU NOVEGA  
PREDLOGA ZA POKOJNINSKO REFORMO**

Spoštovani gospod minister, mag. Andrej Vizjak!

Krovna organizacija s področja baletne umetnosti v Republiki Sloveniji, Društvo baletnih umetnikov Slovenije (v nadaljevanju DBUS), je v sodelovanju z bivšim Ministrstvom za kulturo RS (danes Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport RS), v aktualnih trenutkih, povezanih s pokojninsko reformo, ki jo predlagala že predhodna vlada RS, aktivno delovalo na urejanju statusa baletnih umetnikov v Republiki Sloveniji. Pred osamosvojitvijo Slovenije, pa vse do leta 2001, so bili baletni umetniki upravičeni do posebnih pogojev upokojevanja, takrat t.i. beneficirane delovne dobe, pri kateri je štelo eno leto dela za osemnajst mesecev delovne dobe.

Spremembe pokojninske zakonodaje leta 2001, pri oblikovanju katere DBUS žal ni sodelovalo, so pogojevale današnji, nič kaj rožnati situaciji v slovenski baletni umetnosti. Zmanjšanje priznane delovne dobe za leto aktivnega dela iz osemnajst na petnajst mesecev, je povsem porušilo do tedaj utečen pretok mladih slovenskih baletnih plesalcev v oba baletna ansambla, ki delujeta v okviru javnih zavodov, SNG Opera in balet Ljubljana in SNG Maribor. Baletni plesalci danes v ansamblih ostajajo dlje, zaradi omejenosti delovnih mest pa mladi ne dobijo zaposlitve. Posledično se je povprečna starost v baletnih ansamblih močno dvignila, zanimanje za baletno šolanje (opazno pri vpisu na srednjo stopnjo) je začelo upadati, v ansamblih je vse manj kvalitetnega slovenskega mladega kadra, zaradi česar je ogrožena slovenska baletna umetnost, ki bi morala temeljiti v prvi vrsti na lastnih kadrih. Aktivnih baletnih plesalcev je v Sloveniji okoli 70, med njimi precej tujcev. Že same smešno majhne

številke govorijo o tem, da je biti baletni plesalec »božje« poslanstvo, ki ga poseduje malokdo!

Izjemno specifično poklica Baletni umetnik ni mogoče primerjati z nobenim drugim poklicem. Dovolite mi, da nekaj malega dejstev za lažje razumevanje problematike, predvsem pa razlik z drugimi, le na videz podobnimi dejavnostmi, navedem v nadaljevanju:

**STROKOVNE UTEMELJITVE ZAKAJ JE POKLIC BALETNEGA PLESALCA TAKO POSEBEN, DA BI BALETNI PLESALCI MORALI BITI UPRAVIČENI DO POSEBNIH PRIVILEGIJEV V POKOJNINSKI ZAKONODAJI?**

**Balet in sodobni ples:**

Ples je izredno širok pojem, ki združuje ogromno različnih plesnih zvrsti. Res da gre vselej za ples, vendar pa se tudi plesni žanri razlikujejo med seboj. Brez dvoma lahko označimo za najbolj zahtevno zvrst plesne umetnosti klasično baletno umetnost, ki izmed vseh nosi najstrožja in najbolj natančna pravila izvajanja posameznih baletnih elementov, ob tem pa je zavita še v povsem jasne vsesplošno veljavne visoke standarde glede psihofizičnih zahtev, fizičnega izgleda in fizične zmogljivosti baletnega plesalca. Šolanje klasičnega baletnega plesalca poteka dolga leta, za doseg vseh kriterijev pa je potrebno večletno sistematsko preoblikovanje fizičnih zmogljivosti baletnega plesalca in strokoven razvoj in razvijane njegovega prirojenega talenta, brez katerega so rezultati nemogoči.

Mnogokrat se klasični balet skuša primerjati s sodobnim plesom. Pa vendar, ob vsem spoštovanju do sodobnega plesa, razlik ne moremo spregledati. Prvo dejstvo je, da sodobni ples zajema tako širok pojem, ki ponuja izredno široko paleto različnih gibalno tehničnih možnosti, da ga praktično lahko pleše vsakdo. Sodobni ples je za razliko od klasičnega baleta v fazi permanentnega raziskovanja. Če je fizični izgled klasičnega baletnega plesalca omejen na vitko telo, pa plesalca sodobnega plesa takšna omejitev ne zadeva. Zgovoren primer smo lahko videli tudi na letošnji Prešernovi proslavi. Plesalka močnejše postave nas ni motila, saj je šlo za sodobni ples in ne za klasični balet. Lahko bi govorili tudi o številnih drugih razlikah, vendar naj naštejemo le najbolj vidne. Pri klasičnem baletnem plesalcu so nujne pravilne oblike kolen, dolg vrat, po standardih izoblikovane roke in stopala, gibljivost sklepov in tetiv, natančno določeno klasično koreografsko zapuščino, katere izvajanje pripada samo posebej izšolanim in tistim, ki imajo poleg tega še podarjene vse natančno določene fizične sposobnosti. In še bi lahko našteval. Sodobnega plesalca tovrstne omejitve ne zadevajo, drugačnost je pri sodobnem plesu zanimiva in dobrodošla. Ni na odmet če omenim tudi, da sodobni ples ponuja izražanje na področju plesa tudi tistim, ki se zaradi omenjenih fizičnih omejitev, ki jih določa baletna umetnost, z njo ne morejo ukvarjati. Še enkrat ponavljam z vsem spoštovanjem do sodobnega plesa: imamo sodobni ples in imamo klasični balet! Short cuti, oziroma bližnjice, so pri sodobnem plesu normalna stvar in je pot do nastopanja vprašanje leta ali dveh. Pri baletu bližnjice enostavno ne obstajajo in do odra vodi izjemno dolga, naporna in strma pot.

### **Balet je resda od daleč mogoče enačiti z vrhunskim športom, a razlike so velike.**

Večkrat slišimo, da je balet enak vrhunskemu športu. Verjamem, da se bo sleherni baletni plesalec strinjal z zakonom, ki bo določal delo nekje do 60. leta starosti, v kolikor bodo zanj veljala pravila enake ekonomske sigurnosti kot za profesionalne športnike. Pa npr. primerjajmo baletne plesalce z nogometaši, igralci tenisa ali golfa, vozniki formule 1, umetnostnimi drsalci... Iz vsakega od naštetih športov lahko potegnemo smernice, ki nakazujejo na podobnost, pa naj gre za vzdržljivost, tehnično usposobljenost, koncentracijo, ogroženost od poškodb, odgovornost in natančnost ali kot npr. pri umetnostnih drsalcih, za večino umetniškega izraza. Kljub naštetemu baletni plesalec za svoje delo dobiva bore nizko plačo, akterji omenjenih športov pa za letne pogodbe ali nagrade za posamezno tekmovanje prejemajo plačila ali sponzorska sredstva v višini več deset ali sto tisoč evrov, nekateri celo milijone evrov. Če bi našli podoben način za plačevanje baletnih plesalcev, bi po končani plesni karieri vsakdo od njih verjetno imel dovolj prihranjenega denarja, da bi z njim solidno živel do upokojitve, si ob tem plačeval še zdravstveno in pokojninsko zavarovanje. Da o rezultatih dela, ki bi jih najverjetneje sprožila tovrstna stimulacija sploh ne govorimo.

### **Zakaj je ob delu študij za baletnega plesalca praktično nemogoč. Dejstvo: od obsega dela baletnih plesalcev je odvisna produktivnost baletnega ansambla:**

Predstavlajte si, da s krajšimi postanki aktivno tečete od 10. do 14. ure, ob tem uporabljate okoli 500 različnih načinov teka pri katerih morate pravilno, samo na določen način in nič drugače med seboj uskladiti čisto vse dele telesa. Bi bili utrujeni ali ne? Pa vendar bi vam za počitek pripadale slabe 4 ure odmora, v katerega so vključeni tudi preoblačenje in tuširanje po dopoldanskem teku, pot do doma, pripravo kosila, pa spet prihod na prizorišče popoldanskega teka in pripravo nanj. Ste se res spočili? Pa vendar morate po 18 uri zopet teči dobri dve do tri ure ali celo več. Boste po takem dnevu res komaj čakali, da sedete za učbenik ali se morda udeležite večernega izrednega študija ob delu? Ne verjamem. Najverjetneje boste na pol mrtvi padli v posteljo, saj vas jutri, pa pojutrišnjem in potem spet in znova čaka enak dan! Pa vendar morate sem ter tja preznojeno delovno obleko oprati, zašiti obutev, se tako ali drugače pripraviti na delo, da ne zaobidem psihičnih priprav in stresov nastopanja .... Koliko časa ostane za vas, za vaše privatne aktivnosti in potrebe? Več besed je odveč.

Poglavitni problem baletnih plesalcev pa ostaja v tem, da leta aktivnega dela zdravstveno v precejšnji meri prizadenejo njegovo telo, ga iztrošijo in poškodujejo, zaradi česar bi bilo povsem nesocialno zahtevati, da se po relativno kratki profesionalni karieri preusmerijo v druge poklice.

**Aktivno in kontinuirano delovanje ter sodelovanje stroke, Ministrstva za kulturo in Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve na ureditvi statusa baletnih plesalcev v RS v preteklih letih, je obrodilo najvidnejši rezultat v zadnjem obravnavanem predlogu sprememb ZUJIK-a 2. Predlog 55.a člena se je glasil:**

*(poklicna pokojnina baletnih plesalcev)*

*Za pravice in obveznosti iz pokojninskega zavarovanja veljajo predpisi, ki urejajo pokojninsko in invalidsko zavarovanje kolikor ta zakon ne določa drugače.*

*Baletni plesalec, ki je bil vključen v poklicno zavarovanje iz naslova zaposlitve na delovnem mestu baletnega plesalca, se za izpolnitev pogojev za pridobitev pravice do predčasne*

*pokojnine ali starostne pokojnine iz obveznega zavarovanja, k dejanski zavarovalni dobi doda polovica, v kateri je bil vključen v poklicno zavarovanje.*

*Stopnja, po kateri se obračuna in plača prispevek za poklicno zavarovanje, se določi s kolektivno pogodbo, vendar znaša najmanj toliko, kot jo določa zakon, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje.«*

**Po našem mnenju je ureditev statusa baletnih plesalcev v RS nujna, v kolikor želimo ohraniti in tudi v bodoče graditi baletno umetnost na temeljih, ki so jih skozi sto letno zgodovino Slovenskega baleta gradili številni vrhunski domači baletni umetniki.**

**V imenu Slovenske baletne umetnosti Vas vljudno naprošamo in pozivamo, da zavzamete stališče do posebnih pogojev upokojevanja baletnih plesalcev v RS in omogočite ponoven pristop k urejanju statusa baletnih plesalcev v RS.**

V prilogi pismu Vam pošiljamo nekaj spisov dosedanjih aktivnosti, ki pripomorejo k razumevanju problema!

Vnaprej se Vam zahvaljujemo za razumevanje in Vas lepo pozdravljamo!

Za DBUS,  
Tomaž Rode, predsednik

Naslovljeno:

- Dr. Žiga Turk, minister MIZKŠ
- Mag. Andrej Vizjak, minister MDDS

V vednost:

- Biserka Močnik, sekretarka – vodja sektorja za umetnost na MIZKŠ
-